

GONDOLATOK A REFORMÁCIÓ 500 ÉVES ÉVFORDULÓJA KAPCSÁN

Beszélgetés Nemeshegyi Péter SJ atyával

S. SZABÓ PÉTER

Kedves Nemeshegyi Atya! A jövő évben lesz 500 éves évfordulója annak, hogy Luther Márton elindította a reformációnak, majd később protestantizmusnak nevezett vallási megújulási mozgalmat és létrejöttek a protestantizmus egyházai. Milyen gondolatok jutnak eszébe Önnek az évforduló kapcsán, hogy vonná meg ennek a kereszténység szempontjából hallatlanul fontos vallási folyamatnak a mérlegét, milyen pozitív hatásokat említene?

A reformációnak nagyon is vannak pozitív hatásai. Hatalmas sokk volt az akkori katolikus egyház vezetőségének, hogy elpártolnak tőlük embereknek a milliói. Akkoriban számos bíboros készített üdvös egyházi reformterveket, például Nicolaus Cusanus. A reformok végrehajtására azonban nem volt elég akarat. Nem valósították meg a pápai udvar, a püspökök és papok reformját. A reformáció eseményeit látva végre belátták az egyházi vezetők, hogy „jaj, most itt nagy baj lesz, ha nem látunk hozzá ahhoz, hogy olyanok legyünk, amilyennek Jézus akarja, hogy legyünk”. Így aztán végre megindultak az egyházi reformok.

A katolikus egyház reformjában nagy szerepet játszott az újonnan alapított szerzetesrend, melyet Jézus Társaságának (jezsuita rendnek) neveztek, és amelynek magam is tagja vagyok. Loyolai Szent Ignác nem a protestáns reformáció ellen alapította ezt a szerzetesrendet, hanem egy olyan közösséget hozott létre, melynek tagjai hirdetik az evangéliumot, mégpedig ingyenesen, anyagi érdek nélkül, és önzetlenül Isten nagyobb dicsőségére és az emberek lelki javára törekednek. A jezsuiták fogadalmat tesznek arra, hogy nem törekszenek egyházi méltóságokra és csak akkor fogadnak el ilyen méltóságot, ha a pápa bűn terhe alatt kötelezi őket erre. A 16. és 17. században úgy terjedtek el a jezsuita rendházak és iskolák egész Európában, sőt más földrészekén is, mint eső után a gombák. A jezsuiták kirajzottak Amerikába, Ázsiába és Afrikába is, hogy terjesszék az ottani népek között a kereszténységet. Ez a missziós lelkesedés új lendületet adott az egész egyháznak. A protestáns vitapartnerek kényszerítették a katolikusokat arra, hogy megszüeljék vallásos életüket, világossá tegyék, hogy mi a hitük és életük lényege, hol van az egész kereszténység központja. A protestánsok csak később kezdték el az Európán kívüli területek misszionálását, de aztán nagyon buzgón terjesztették ők is a kereszt-

ténységet. Létrehoztak keresztény közösségeket, alapítottak iskolákat, kórházakat, stb. Afrikában, Ázsiában. Híres lett például a Schweitzer doktor által alapított afrikai kórház. A protestánsok és a katolikusok tehát nemcsak arra használták fel energiáikat, hogy egymással vitatkozzanak, hanem egymás missziós sikereit látván, versengve törekedtek arra, hogy Krisztus missziós parancsát teljesítsék, és azok legyenek, akinek mondták magukat, vagyis Jézus Krisztus küldöttei, akik nem evilági javakat keresnek, hanem a szeretetet és az örök életet keresik.

Bibó István szerint: „a reformáció vallási síkon jelenti a felmondását annak a kompromisszumnak, amelyet a kezdődő kereszténység egy csomó intézmény, egy csomó rítusforma tekintetében az akkori pogánysággal kötött, annak különböző formáit áthozván és átolvasztván magába: amelyen Szűz Mária és a szentek tisztelete, továbbá egy csomó rítusnak kisebb-nagyobb mértékben mágikus gyakorlattá való deformálása és így tovább.” Ön szerint helytálló ez a meglátás?

Alapvető problémáról van itt szó. A keresztény evangéliumot nem üres térben hirdetjük, hanem olyan embereket szólítunk meg, akiket Isten teremtett és szeret, és akikben a mindig működő Szentlélek már működik. II. János Pál pápa mondta, hogy minden őszintén imádkozó emberben működik a Szentlélek. Ezért az evangéliumot hirdető embernek nagy tisztelettel kell észrevenni, értékelni és kezelni mindazt, amit az Isten már létrehozott a hallgatóiban. Ezért nem szabad mindent lerombolni. Nemcsak a hithirdetőben ragyog a világosság, hanem fények vannak itt is, meg ott is, mindenfelé. A hithirdetőnek az a feladata, amit Jézus mondott: „egybegyűjteni az Isten szétszóródott gyermekeit.” (Jn 11,52)

Eszembe jutnak Nagy Szent Gergely pápának az Angliába küldött missziósoknak adott intelmei. A pápa ezt mondta nekik: „Ha Angliában találtok pogány templomokat, amelyeket az ottani népek az isteneik számára emeltek, ne romboljátok le azokat, hanem alakítsátok át keresztény templommá.” Azt hiszem, ez a helyes missziós módszer, mert csak azt tudjuk igazán megszüntetni, amit átalakítva valami jobbal helyettesítünk.

Egy érdekes történetet hallottam. Nem tudom, hogy valóban megtörtént-e, vagy csak legenda, de jól illusztrálja a mondottakat. E történet szerint egy középkori püspök beszámolni ment Rómába a pápához egyházmegyéje helyzetéről, és a következőket mondta neki: „Építettünk egy szép templomot egy magas hegyre, melyet a nép pogány hite szerint régóta szent hegyként tisztelt. Ebben a templomban tartjuk a vasárnapi szentmisét, de a nép, régi pogány szokásuk szerint, babonás módon körüljárja ezt a hegyet, mielőtt felmenne a templomba. Mondtam nekik, hogy ez pogány szokás, és meg is tiltottam, de ők tovább folytatják. Szentatyám, lenne valami jó tanácsod, hogy mit csináljak?” A pápa így felelt: „Nagyon sajnálatos dolog, hogy a keresztényeid ilyen pogány hagyományhoz ragaszkodnak. Azt tanácsolom, hogy tartsátok csak meg továbbra is a hegy körüljárását, de ne

egyszer, hanem háromszor járjatók körül a hegyet: először az Atyaisten tiszteletére, másodszer a Fiúisten tiszteletére és harmadszor a Szentlélek tiszteletére, és utána menjetek fel a hegyre, a szentmisére.” A püspök követte a jó tanácsot, és mindenki nagyon meg volt elégedve. Megoldódott a gubanc. Hasonló módon járt el az egyház más vallásos szokásokkal kapcsolatban is. Így az emberek kevesebb ellenállással fogadták el Jézus új tanítását. Persze ilyenkor nagyon vigyázni kell, hogy ne legyenek fontosabbak ezek a járulékos más elemek, mint maga az evangélium. Mérlegelni kell a dolgokat, de maga az alkalmazkodás elve nem téves.

Tehát lehet, hogy ez a kompromisszum a pogánysággal tulajdonképpen a kereszténység terjedését, elfogadhatóságát segítette.

Úgy van. Ha az Isten azt akarja, „hogy minden ember üdvözljön” (1 Tim 2,4), akkor ebből az következik, hogy az Isten minden emberrel személyesen foglalkozik, és ő már jelen van és működik az emberek lelkében, mielőtt elkezdenék nekik hirdetni az evangéliumot.

Luther elveti az intézményes papság szükségességét, szerinte ez „kiagyalt” különbség az egyházi és világi rend között, így elveti az apostoli jogfolytonosságot is. Gondolom ez is nagy ellenállásba ütközött.

Maga az apostoli folytonosság nagy kegyelem az ember számára. „Mid van, amit nem kaptál?” mondja Szent Pál. (1 Kor 4,7) Az, hogy Istentől kapok küldetést az evangélium hirdetésére, az, hogy Jézus megváltó kegyelmének eszközévé tesz gyenge embereket, nagyon örvendetes. Emlékszem, hogy amikor Japánban teológiát tanítottam, az egyik órán azt mondtam: „a pap Krisztus eszköze”. Erre egyik kispap növendékem felszólalt: Tanár úr! Ez nekem nem tetszik. Én nem akarok senkinek sem az eszköze lenni.” Erre én hirtelen azt válaszoltam: „Attól függ, hova teszed a hangsúlyt. Ha azt mondd, hogy „Krisztus eszköze”, és az eszköz szót hangsúlyozod, akkor talán nem jó érzés keletkezik benned. Ha azonban azt mondd, hogy „Krisztus eszköze” van-e ennél szebb és nagyobb dolog a világon?”. Erre a diákom nem tudott mit felelni. A küldetésben járó ember lényege: alázatosság és hála. A katolikus egyházban létező papság „szolgálati papság”, Isten szent népének vagyunk a szolgálói. A hívek egész közössége, a Szentlélek jóvoltából, tévedhetetlenül őrzi meg a keresztény hitet. (2. vatikáni zsinat). Az apostoli folytonosságban álló pápa és püspökök ennek a közös hitnek hivatalos megfogalmazói. Az ilyen hit biztonságot és békét ad az embernek.

Max Weber könyve óta sokan magának a kapitalizmusnak a létrejöttében is fontosnak látják a protestantizmus, a protestáns közösségek etikai nézeteit. Ugyanakkor Max Weber arra is utal, hogy a kálvinizmus, különösen a kettős predesztináció elég zord tanítás. Hogy látja ennek a jellemzésnek a realitását?

Lehet, hogy a kálvinista etika néhány tétele ösztönzőleg hatott a kapitalista gazdasági rend kialakulására, bár vannak olyan közgazdászok, például az amerikai Novák, akik azt állítják, hogy inkább az ember istenképiségének hagyományos katolikus tanítása hatott ösztönzően a kapitalista életformára. Erről a kérdésről nem merek határozott véleményt formálni.

Ami a kettős predestináció tanát illeti, vagyis azt a felfogást, hogy az Isten öröktől fogva elhatározta, az emberek viselkedésétől függetlenül, hogy ez meg ez az ember örökre elkárhozik, nem tartom helyesnek. Azt nem lehet biztosan állítani, hogy mindenki üdvözülni, mert nincs erre alapunk. Viszont azt *remélni*, hogy mindenki üdvözülni, nem csak hogy szabad, hanem kívánatos. Isten „ azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön” – mondja a Biblia (1 Tim 2,4). Ha ez így van, akkor nem lehet bűn, abban reménykedni, hogy az isteni óhaj végül győzni fog. Halálunk pillanatában ki tudja, mi történik köztünk és az Isten között. Ezért szabad buzgón remélni azt, hogy mindenki végül a jó oldalra jut. Vannak a Bibliában olyan szövegek, amelyek ezt sejtetik: „Ha felmagasztalnak a földről, *mindent* magamhoz vonzok” (Jn 12,32), „Isten lesz minden *mindenkiben*” (1 Kor 15,28); „(Krisztus) felment, hogy betöltsön *mindent*” (Eph 4,10), stb. Én is remélem, hogy mindenki győz végül a jó. Mégsem szabad ezt biztosan állítani, mert vannak a Bibliában szigorúan figyelmeztető szavak is, melyek az utolsó ítéletről szólnak. Az utolsó ítéletről szóló jézusi beszéd nem tényleírás, hanem figyelmeztető próféta felhívás. Elénk állítja az isteni irgalom elutasításának veszélyét. Figyelemre méltó azonban a szóhasználat: míg az üdvözülteket Jézus „Atyám áldottainak” nevezi, az elkárhozókról csak azt mondja: „átkozottak”. Isten csak áld, de fennáll a veszély, hogy az ember, Istent elutasítva, önmagát teszi átkozottá (Mt 25,31-46). Mi csak reménykedhetünk és imádkozhatunk, hogy mindnyájunkat befogad az Úr az ő országába.

Életútja során Ön hosszú időszakot töltött Ázsiában, Japánban, így módja volt talán azt is érzékelni, hogy a kereszténység irányzatai hogyan jelentek meg, hogyan vannak jelen e térségben. Annyi közismert tén, hogy Japánban először a katolikusok jelentek meg, majd a protestánsok, Xavéri Szent Ferenc neve ismert. Lehet árnyalni ezt a képet?

Japánban töltöttem az életem felét és ott lelkesen vettem részt az ökumené mozgalmában. Japánban a kereszténységet elsőnek egy jezsuita terjesztette, Xavéri Szent Ferenc. Ő az 1540-es években érkezett egy kínai hajón Japánba és lelkesen kezdte hirdetni az evangéliumot. Nagyra becsülte a japánokat. „Ilyen nemes lelkületű, művelt, intelligens, udvarias, hűséges, jó lelkű embereket eddig Ázsiában nem találtam, mint a japánokat” – írta. Néhány száz embert keresztelt meg. Több japán azt mondta neki: „A tanról, amelyet te terjesztesz, a kínaiak nem tudnak semmit. Pedig minden bölcsesség Kínából jön. Ezért a te tanod nem lehet igaz”.

Ekkor döntötte el Ferenc, hogy Kínába megy és megtéríti a kínaiakat. El is indult Kína felé, de csak a Kína partjai közelében fekvő Szancsoan szigetig jutott el, mert akkor Kína éppen bezárta kikötőit minden külföldi előtt. Ferenc megegyezett egy csempésszel, hogy egy zsák borsért becsempészi őt a kínai szárazföldre. Búcsúzóul ezt írta egyik spanyol barátjának: „Engem egy hónap múlva vagy a kínai császár udvarában, vagy Kanton városa börtönének a fenekén fogsz megtalálni.” A csempésznek azonban inába szállt a bátorsága, Ferenc hiába várt rá, és ott halt meg Kína kapujában. Egy nemzedékkel később azonban más jezsuita misszionáriusoknak sikerült behatolniuk Kínába. Egyikük Ricci Máté volt, aki remekül megtanult kínaiul, lefordította Konfuciusz könyvét latinra, a konfuciánus tudósok ruhájába öltözködött és, mint „nyugati bölcs”, barátságosan elbeszélgetett a kínai konfuciánusokkal. Ettől fogva kezdett Kínában is terjedni a kereszténység.

Japánban, Xavéri Ferenc nyomán jöttek jezsuita, ferences és ágostonrendi hithirdetők és megkezdődött a japán „keresztény század”, amelynek folytatását megállította egy véres, kegyetlen keresztényüldözés. A 19. század közepén, amikor a nyugati országok imperializmusa csúcspontjához érkezett, az Amerikai Egyesült Államok hadihajói megjelentek a tokiói öbölben, és ágyúikat a városra irányítva követelték, hogy Japán nyissa meg kikötőit a külföldiek előtt. Az így kikényszerített szerződések alapján néhány nyugati kereskedő és diplomata letelepedhetett Japánban, és azt is megengedték, hogy lelki gondozásukra néhány protestáns lelkész, és katolikus pap is letelepedhessen egy meghatározott helyen. Japánoknak azonban még mindig tilos volt kereszténynek lenni. Fokozatosan azonban engedélyezték a vallásszabadságot, és japánok evangelizálását. Ennek eredménye, hogy ma körülbelül egy millió megkeresztelkedett személy él Japánban, kiknek körülbelül fele katolikus, másik fele pedig protestáns. A katolikusok közül körülbelül százezren a 16. században megtért keresztények leszármazottai, akik 300 éves üldözés ellenére, papok és püspökök segítségével, titokban megőrizték hitüket.

Kínában a kommunista uralom alatt, sok nehézség ellenére tovább él a kereszténység, sőt egyes jelek arra mutatnak, hogy a keresztények száma rohamosan növekszik.

A kereszténységen belüli szakadások létrejöttével elindult az a mozgalom, az ökumené, amely újra meg kívánja teremteni a kereszténység egységét. Sokan úgy vélik, a kereszténység megosztottsága a missziós munkát is nehezíti, mert elbizonytalanítja a közeledőket. A Dominus Jesus nyilatkozat a protestáns egyházakat nem tartja a szó valódi értelmében vett egyházaknak, mert nem őrizték meg az apostoli successiót, a püspököknek az apostoloktól eredő jogfolytonosságát és az eucharisztia misztériumának teljességét. Ugyanakkor sokan elismerik a vegyes házasságokban élők kérésének, vágyának – hogy együtt részesüljenek a szentáldozásban, illetve úrvacsorában – indokoltságát is. Ön hogyan látja ennek a törekvésnek az esélyeit?

Japánban én nagy lelkesedéssel vettem részt az ökumenében. A háború alatt, amikor Japán katonai diktatúra alatt állt, a kormány kiadta a parancsot, hogy a japán katolikusok, a görög keletiek és a protestánsok három közösségbe egyesüljenek, hogy így jobban lehessen őket ellenőrizni. A protestánsokat mind egy kalap alá vették, Nihon Kiriszuto Kjódan (Japán Keresztény Tantestület) elnevezéssel. A háború befejeztével az anglikánok, a lutheránusok és a kálvinisták kiváltak ebből a közösségből, mondván, hogy ez csak mesterséges egység volt. A többi felekezet azonban nagyrészt megmaradt a Kjódanban.

Az ökumenizmus is hamar erőre kapott Japánban, mert ott nem léteztek azok a rossz emlékek, hogy a keresztény csoportok egymást üldözték, sőt legyilkolták. Úgyhogy Japánban jó viszony áll fenn a különböző keresztény felekezetek között. Amikor a II. vatikáni zsinat engedélyezte a katolikusok és nem-katolikusok közös bibliafordítását, azonnal elkezdtük ezt a munkát Japánban. Én is tagja voltam a közös bibliafordítás végrehajtó bizottságának. Több mint tíz esztendőn át több száz ember dolgozott ezen a fordításon, mikor pedig elkészült, rövid idő alatt egymillió példány elkelt belőle. Nem keresztények is sokan megvásárolták.

Jézus maga imádkozta az utolsó vacsorán, hogy hívei egyek legyenek. A II. vatikáni zsinat pedig az ökumenikus mozgalmat a Szentlélek művének nevezte. Sajnos, megosztottak vagyunk, holott közös alapunk az egy Isten, az egy Krisztus, az egy hit és az egy szeretet. A megosztottság botrány, amiből gyorsan ki kell gyógyulnunk. Ha egy csapásra nem megy, akkor fokozatosan. Amit közösen tehetünk, amit nem tilt saját meggyőződésünk, azt tegyük közösen. Már lehet például közösen, együtt imádkozni. És akkor lassacskán a katolikusok és protestánsok már nem fogják egymást ellenfélnek tekinteni, hanem sajnós elvált testvérnek ugyan, de mégis testvérnek. Hogy mikor fog eljönni az a boldog nap, hogy egyek legyünk, csak az Isten tudja. Csoda kell hozzá, de az Isten képes csodákat tenni

A Dominus Jesus nyilatkozatról azt mondanám, hogy az egy Sprachregelung (hivatalos szóhasználati határozat). Egyáltalán nem zárja ki azt, hogy például hívő evangélikus vagy református testvéreinket Krisztus megváltásában részesülő, megigazult embereknek tekintsük. .

A világ különböző tájain, így Európában is elég erős igények szólnak az ökumené mellett. Például Németországban vetődött fel, hogy a vegyes házasságban élők szeretnének egyszerre részesülni az úrvacsorában és a szentáldozás szentségében. Maga Ratzinger bíboros, a későbbi XVI. Benedek pápa is felveti, etikai aspektusból is, hogy akkor jár-e el helyesen a teológus, ha ragaszkodik a régi időkben megfogalmazott elválasztó tételekhez, amiket ma már csak a tudósok ismernek, vagy ha helyt ad ezeknek az életszerű kívánalmaknak.

Ez nehéz probléma és azt hiszem, nem lehet általános igennel vagy nemmel válaszolni. Az ázsiai tartózkodásom felkészített arra, hogy ne fehér feketében

gondolkodjam, hanem a szürkének ezer árnyalata közt mérlegeljek. Jelenleg a katolikus egyház is hivatalosan engedélyezi, hogy egyes esetekben nem katolikus keresztények is részesedhetnek a szentáldozásban. Ha azt vesszük fő elvnek, hogy az eucharisztia az egyház egységének legfontosabb jele, akkor nem lehet szó közös szentáldozásról. Ha azonban az egyes keresztény ember lelki szükségleteinek kielégítését tekintjük fő elvnek, akkor igenis lehetséges, hogy nem katolikusoknak is megadjuk a szentáldozást. XXIII. János pápának volt egy nagyon fontos meglátása: fokozatosan haladjunk a keresztények egysége felé. Egy csapásra nem mennek a dolgok, de lépésről – lépésre előre lehet jutni.

Tehát, ha az ökumené problematikáját nézzük, akkor Ön optimistán tekint a jövőbe, hogy azok az elválasztó kérdések, a püspököknek az apostoloktól eredő jogfolytonossága és az eucharisztia misztériumának teljessége talán nem olyan elválasztó falak, amelyek ne lehetne felülemelkedni.

Hogy hogyan lehet megoldani ezeket a problémákat, azt, őszintén szólva, én se tudom. Csoda kell hozzá, hogy mi, akik évszázadokon keresztül falakat építettünk, és távolodtunk egymástól, újra egyek legyünk. Az Isten azonban, mint mondtam már tud csodákat tenni. Amikor eljön az idők teljessége, megtörténik a csoda. Addig is a haladás iránya a fontos. Évszázadokon keresztül egyre távolodtunk és távolra jutottunk egymástól, de ötven – hatvan évvel ezelőtt kezdett megfordulni az irány és egymáshoz kezdünk közeledni. És ha a vonalak közelednek, akkor egyszer csak majd összeérnek.

Mi az a tartalom, amit a kérdéseken túl szeretne még elmondani a téma kapcsán?

Ázsiai tapasztalataim alapján mondom, hogy mennyire pozitív élmény az, ha valaki, akivel találkozom, azt mondja nekem, hogy ő keresztény, függetlenül attól, hogy melyik felekezethez tartozik. Egészen másképpen tudok vele beszélni és érintkezni, mint hogyha a kereszténység idegen lenne számára. A közös bibliafordítás munkái közben igazán kiváló keresztényekkel találkoztam, akik nem voltak katolikusok. A japán keresztények között a múlt században indult egy érdekes mozgalom. Megindítója egy Ucsimura Kanzó nevű protestáns tanárember volt. A mozgalom neve: Mukjókai, ami azt jelenti, hogy „egyháztalanság”. A felnőtt korában megtért Ucsimura Jézus Krisztus személyét és tanítását gyönyörűnek és vonzóknak találta, de visszataszító volt számára az, hogy a különböző keresztény felekezetek misszionáriusai mind a maguk felekezetének „várait” építgetik, egymással vitatkoznak és versengenek. Ezért Ucsimura olyan kereszténységet kívánt terjeszteni Japánban, amely csak Jézus Krisztusra összpontosít, és nem épít ki egyházi szervezeteket, hivatalokat, irodákat és intézményeket. Ez a mozgalom főképpen japán értelmiségiek között terjedt el. Például a híres Tokió-Egyetem egyik rektora ehhez a mozgalomhoz tartozott. Persze az „egyház” fogalmát és szerepét

nem lehet kihagyni a Szentírásból, de a Mukjókai-mozgalom világosan mutatja, hogy mennyire vágyakoznak tiszta lelkű japán emberek a Jézussal való találkozásra.

A jezsuiták tokiói templomában több mint tíz éven át tartottam evangélium-hirdető kurzust. Mindig több mint százan voltak hallgatóim. A részvétel feltétele az volt, hogy az illető ne legyen megkeresztelve. Ennek ellenére néhány protestáns is jött az előadásokat hallgatni. Én sohasem mondtam nekik, hogy térjenek át a katolikus egyházba, de voltak közülük egyesek, akik úgy érezték, hogy az Isten arra hívja őket, hogy egy további lépést tegyenek és lépjenek be a katolikus egyház eucharisztikus közösségébe. Nem kereszteltem meg őket újra, mert érvényesnek tekintettem a keresztségüket, hanem befogadtam őket a katolikus közösségbe.

Tanítottam egy protestáns lelkészképzőben is. Egyik tárgyam az volt, hogy elmondjam, mi történt a II. vatikáni zsinaton, a másik pedig, hogy én hogyan hirdetem az evangéliumot Japánban. Nagy figyelemmel hallgatták előadásaimat. Egy alkalommal a lelkészképző vezetőseége engem kért fel, hogy az intézet karácsonyi igeliturgiáján hirdessem az igét. Japánban szükséges, hogy a keresztények összefogjanak és közösen mondják azt, amit közösen mondhattunk. Német nyelven jelent meg néhány éve egy könyv a kereszténységről, melynek háromnegyed része a közös keresztény tanítást írja le, utolsó negyed része pedig azt mondja el, hogy mik a sajátos tanításai a katolikusoknak, reformátusoknak, evangélikusoknak. A háromnegyed rész tehát már közös. Ennek örülünk, és ezt hangoztassuk. XXIII. János pápáról mesélik, hogy meglátogatta őt egy neves protestáns teológus, és beszélgetésük során ezt mondta a pápának: „Szentatya, már négyszáz éve el vagyunk egymástól szakadva. Hosszú időbe fog telni, amíg egyszer majd talán újra egyek leszünk?” Mire János pápa odalépett hozzá, megölelte és azt mondta: „Hát mi ketten már egyek vagyunk!” Teológusként persze azt mondom, hogy meg kell majd még oldanunk mindenféle teológiai problémát, de hát mégis csak igaz, hogy a Szentlélekben már egyek vagyunk. Ezért hálát kell adni Istennek.

Azt még hadd mondjam, hogy fáj nekem, hogy Magyarországon, úgy látom, nem nagyon fáj a keresztényeknek, hogy meg vagyunk osztva. Beletörődtünk abba, hogy a falvakban egymás mellett meredeznek a katolikus és protestáns templomok tornyai. Az emberek ezt nem érzik természetellenesnek, pedig nagyon természetellenes, jobban mondva evangélium-ellenes, hogy meg vagyunk osztva. Ezért vágyakoznunk kell arra, hogy ez a megosztottság véget érjen, és egyek legyünk. Ha mi keresztények mindnyájan úgy élnénk, ahogy a Hegyi Beszédben tanítja Jézus, az összes problémák hamar megoldódnának.

TANULMÁNYOK
